

दृयोल्मो

महीरीग न्हाछोग गी कोर ला घोक्षम छ्युम्बु, १५८८
(आइएलओ महासन्धि नं. १६५)

INDIGENOUS
MEDIA FOUNDATION

अन्तराष्ट्रिय ल्हे छोक्यादी महासम्मेलनले,

- ☞ अन्तराष्ट्रिय ल्हे खाडदी संचालक निकायले जेनेभाला के घेक्वो दाड ७ जुन १९८९ ला ऱ्हाडदी ७६ औं अधिवेशन छर्ती ह्येबा,
- ☞ म्हीरीग न्हाछोग गी कोर ला महासन्धि दाड सिफारिश, १९५७ ला ज्याक्यो अन्तराष्ट्रिय पे ठीमया दी उल्लेख प्येकेदाड,
- ☞ म्ही वाडदी जाम्बुलीडगी घोषणापत्र, आर्थिक, सामाजिक दाड ऱ्हीक्शुडगी वाडदी कोर अन्तराष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र, म्हीमाड दाड राजनीति वाडदी कोर अन्तराष्ट्रियप्रतिज्ञापत्र दाडछ्योर्ी निवारण गी कोरला म्हाड्बुराड अन्तराष्ट्रिय ब्रुक्यो गी ठीम या नाम्साग ताड्गोराड,
- ☞ सन् १९५७ लेगी अन्तराष्ट्रिय ठीमदी घ्याला भेक्योगी र्याकीया दाड जाम्बुलीडगी थाम्जी घ्यायाला म्हीरीग नाछोगदी छ्यादी कोरला घाल्योगी र्याकीया गी दी विषयला धोडश्योदी पे ठीमयादी समिकरणमूलक अभिमखीकरण हटाउने रेवागी साम्बा अन्तराष्ट्रिय ठीमया खेल्हेन्दी भेचे धीजी याबु घाल्यो नाम्साड भेकेदाड,
- ☞ ऱ्हाडगी देकेनराड वाड्ग्योगी ज्युडदी न्हाडला ह्येकेन ऱ्हाडदी छोक्याया, म्हीजी क्योड्गेन दाडडुल्वी र्याकीगी थोला च्योड्गुंनगी ऱ्हाडगी डोश्यी, ताम राड छ्येदी धाम्ज्या ज्याई दाड र्याकी ताड्गेन दी घीपायादी सेम्ज्याला मान्यता दिदा
- ☞ जाम्बुलीगदी माड्बुराडघ्यायाला दी घीपाया ऱ्हाडगी देकेनराड वाड्ग्योगी ज्युड्नाडला ल्हुमीन म्हीमाडया खेपार ऱ्हाडगी ऱ्हीक्शुग, म्ही वोडया दी ठीम ताड्माखुबा राड खुडयादी पे ठीम, ऱ्हीक्शुग दाड दृष्टिकोणहरू माड्छ्यो घाल्योगी केच्या या ज्याईदाड,
- ☞ ऱ्हीक्शुगगी ना म्हाडबुला वाले म्हीरीगदी मीदुक छोक्या दाड पर्यावरणीय

Handwritten signature

सामन्जस्यतादाड अन्तर्राष्ट्रीय ज्हेराम राड ज्हाड नाडला डीदी म्हीरीग नाछोगगी क्यालयो खा छयेवा ज्हेराम डोले ध्यानाकर्षण भेकेदाड,

- ☞ सयंक्त राष्ट्रसंघ, संयुक्त राष्ट्रसंघीय खाद्य तथा कृषि संगठन, संयंक्त राष्ट्रसंघीय शैक्षिक, छेत्रीक दाड ज्हीक्षयुग छोक्पा राड विश्व स्वास्थ्य संगठन एवं अन्तर अमेरिकी इण्डियन इन्स्टिच्युटले उपयुक्त तहराड व्हाडेम्बुगी घ्याला ज्योर्क्यो गी ज्हेरामला दीरीमु ठीमया तर्जु ला भेक्यो राड दी ठीमयादी ल्हेरीमगी ठीम राड ठीम ताडज्येला दी रीमु ज्हेराम माक्हाबा गी डीमा थु खेर्चेला धाम्ज्या ज्याक्योगी ताम ज्याईदाड,
- ☞ दी अधिवेशनदी ज्यीबा ल्हेताकदी कोरला ह्येकेनदी म्हीरीग न्हाछोगगी कोरला घोक्षम, १९५७ (सख्या १०७) दी आंशिक संशोधन च्येईगी कोरला डुड डुड ची खाज्येमया ल्हेङ्गेन गी खा च्येकेन दाड,
- ☞ दी खाज्येमयागी म्हीरीग न्हाछोगगी कोरला घोक्षम, १९५७ ला संशोधन च्येदी च्यी अन्तर्राष्ट्रीय घोक्षमदी रुप ल्हेगेनगी तामदी दा च्येकेन दाड,
- ☞ धीरीड ल्हो: तोड च्यी, ज्ञा घु दाडघुज्युगी जुन दावादी तारिख खाल्ज्यी धीनगी डीमाला म्हीरीग न्हाछोगगी कोरला घोक्षम, १९८९ माई दी रीमुगी घोक्षमला ठीम ताडदी ह्येबा ।

ले:उ १

सामान्य ठीम

धारा १

१. दी घोक्षम दीरीमुगी म्हीरीग दाड म्हीमाड्या दी वोडला ठीम ताडज्ये ह्येबा,
 - (क) कीदुक छोक्पा, ज्हीक्षयुग राड डुल्ची धीजीयागी ग्यासा म्हीरीग छोक्पादी ल्होमीन छोक्पायाले ल्हेमीन ह्येकेनदी, व्हादी धीजी

३

ऱ्हाडगी ल्हुक्सो व्हाले ख़ा छेव़ा पे ठीमयागी डोन्ज्याले पूर्ण व़ा आंशिक रुपमा घीन माछेबा व्हाडगेन हैसियत ह्येकेनगी ऱ्हाड्ग्याल ज्युडगी म्हीरीग न्हाछोगया ।

(ख) घ्याल्दी व्हाड्ग्योगी दीर्बाकीगी ग्यासागी साधीगी गोछुई धीजीला कुनैग्यासा व्हाले व्हो ग्यासा ह्येकेनगी ऱ्ही दाडग्याला धेक्योगी म्हीमाडयादी चावा ह्येकेनगी कोरले म्हीरीग नेई राड-ऱ्हाडगी ठीमसीड घानुम ह्येना ऱ्हाडगी थाम्जी कीदुक छोक्पा, डुल्ची, ऱ्हीक्शुग राड ज्युडसी छोक्पाया ता ज्य़ाई ऱ्हाडग्याल ग्यासागी म्हीमाग ।

२. म्हीरीग न्हाछोगगी कोरला ऱ्हाडगी ड्होशयी दी घोक्षमगी ठीमया ताडगेन छोक्पायादी डोशयी ज्याजेगी छीरला च्यी ल्हुक्सो गी ठीम नेज्ये ह्येबा ।
३. दी घोक्षमला प्रयुक्त म्हीमाड छीक्काला अन्तराष्ट्रिय पे ठीम नाडला व्हो छीक्कागी डोशयी ताड्खुई व्हाडज्ययादी कोरला च्यीय ने क्याल्ये भेती सुड्ग्याप भेच्ये म्हेबा

धारा २

१. व्हाडेम्बुगी म्हीमागगी जोम्योला व्हो म्हीमागदी वाडज्यादी र्याकी ताड्ज्येला वाले खुडयादी अखण्डतादी चीनाडलाप्रत्याभूत गर्न समन्वित र प्रणालीवद्ध ल्हेदी र्याकी ताडगेनगी ठाल ज्युडयादी ह्यीम्बा ।
२. दी ल्हेला दीरीमुगी उपाय या ज्याजे ह्येबा ।

(क) ज्युडगी पे दाड ठीमयागी ग्यासादी जनसंख्यादी ल्हेमीन म्हीयाला तैक्यो वाडज्या दाडअवसरयाले दी म्हीमाडदी म्हीयागी समान रुपला खेप्साड ल्हेनयो सुनिश्चित भेके,

(ख) दी म्हीमाडदी कीदुक छोक्पा दाड-ऱ्हीक्शुडडोशयी, ल्हुक्सो दाड ठीम

राड छोकपायाडोदी चा ज्याईदाड खुडयादी कीदुक छोकपा, डुल्वी दाड-हीक्षुड वाड-ज्यायादी येपाराड ठीमताड-ज्येगी ढाडीक भेके,

- (ग) दी म्हीमाडयादी आकाँक्षा दाड म्हीजी डेम्बु च्या थीडेन भेती म्हीरीग दाड ज्युड छोकपादी ल्हेमीन म्हीयागी भार्कीला ह्येकेनगी कीदुक छोकपा, डुल्वी खाडलया तुल्येला व्हा डेम्बुगी म्हीमाडदी म्हीयाला न्होराम भेके ।

धारा ३

१. म्हीरीग न्हाछोगयागी म्हीमाड वाड-ज्या दाड-मौलिक-न्हाड-ग्यालदी थाम्जी उपायया निर्वाध रुपमा व्हाले च्यीय छ्योरी म्हाबे भेती ल्हे भेच्ये ह्येबा ।
२. दी घोक्षम नाडला ह्येकेनगी वाड-ज्याया व्हाले डेम्बु डेम्बुला म्हीमाडदी म्ही वाड-ज्या दाड-मौलिक-न्हाड-ग्यालदी चेकेगी च्या ढाडीक भेचे म्हेबा ।

धारा ४

१. व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी छोकपाया, न्होर, ल्हे, न्हीक्षुड राड वातावरण दाड म्हीयादी सुरक्षादी छीरला च्या थीम्बाची भेती ढाडीक ताड-ज्ये ह्येबा ।
२. दीरीमु खाछेवा उपायया व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी न्हाड-ज्याला माशीन्योगी खाजेम च्योम्ज्ये म्हेबा ।
३. दीरीमु खाछेवा उपाययागी म्हीमाडदी साधारण वाड-न्यायादी छ्योरी म्हाबेबा भेती ल्हेरीम ताड-जेला च्या केन ताड-ज्ये म्हेबा ।

धारा ५

दी घोक्षमछ्युम्बुदी व्यवस्थाया ठीम ताड-गेनमु,

- (क) दीरीमु म्हीमाडदी कीदुक छोकपा, न्हीक्षुड, छ्येलु दाड आध्यात्मिक मूल्य दाड ठीमयाला का नाडदी हाकी ताड-ज्ये ह्येबा,

व्हाले खुडयागी छोक्याया दाड म्ही ढाडमु गी खुक्योगी कीदुयागी ल्हामला नाम्साड याबु ताडज्ये ह्येबा ।

- (ख) दीरीमु म्हीमाडदी मूल्य, ल्हेभेकेनगी ताक दाड छोक्यायादी चावाला चा प्येचे ह्येबा ।
- (ग) दुक्पु खुक्योगी म्हीमाडदी जोम्यो राडज्होरामला, दीरीमु म्हीमाडगी म्हीजी दाड ल्हेदी साम्बा धीजीयादी कोरला डुङ्ग्यो गी दुक्पुया च्यादी खेके रेवा ज्याक्यो गी ठीमया ल्हेन्ज्ये ह्येबा ।

धारा ६

१. दी घोक्षमछ्युम्बुदी धीजीया ताड्गेनमु ज्युडगी दीरीमु भेती भेचे ह्येबा,
- (क) दी म्हीमाडला श्याक्पाड ने क्याल्लुई पे-ठीमव्हाले प्रशासनिक ल्हेयादी कोरला नाम्साड ताड्गेनमु खाछेवा ल्हे भेकेनगी ठीम राड खा छ्येवा भेती खुडयादी ग्याला छोक्यायागी कोरले व्होडेम्बुगी म्हीमाड डेम्बु डे क्याप्के,
- (ख) खुडयाडेम्बु सरोकार ज्याई ठीम दाड ढाडीकयादी कोरला ठालकल्यो निर्वाचित छोक्या दाड प्रशासनिक राड ल्हेमीन ढाडीक छोक्यायाला था च्येकेन थाम्जी ग्यायाला जनसंख्यादी ल्हेमीन ग्याया घाज्ये थु जोम्दी ह्येबा डुडाला व्हाजेराड ग्याला दी म्हीमाडया ज्हाडग्यालगी जोम्बुईगी ल्हाम गो छुई,
- (ग) दी म्हीमाडदी ज्हाडदी छोक्या दाड गोछुईयादी येपाराड र्याकीगी छीरला ल्हाम तेड्गेन दाड धीजी याबु च्या थीन्योगी छीरला दी ल्हे पेच्येला घोईगी च्याम्दाया ज्हुप तेंके ।
२. दी घोक्षमछ्युम्बुदी ल्हे पेच्येईमु भेकेनगी ढेज्याड याबु सेमगी व्हाले

धीजी च्या थीन्ज्ये भेती ढे-क्याप्यो उपाययादी कोरला सहमति वा सम्भौता छ्च्युई गी रेवागी भेच्ये ह्येबा ।

धारा ७

१. व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयाला व्हाडदी म्हीजी, धीजी, छोक्या दाड आध्यात्मिक कल्याण दाड खुडयागी धाक्यो व्हाले ल्हेमीन ल्हामलेगी क्याप्येदाड वाग्योगी साज्याला ने क्यालो र्याकीगी ल्हेभेकेन ल्हामदी छीरला व्हाडदी ग्या जेज्याई दाड ला खार्थु व्हाडदी डुल्जी, कीदुक छोक्या दाड व्हीक्शुडगी र्याकी थोला च्योम्दी ज्याईगी वाडज्या वाडज्ये ह्येबा । दी डेम्बु डेम्बुला खुडयाला श्याक्याड ने क्याल्वुई ज्युड दाड क्षेत्रीय र्याकीगी योजना राड ढाडीकयादी ल्हेरीम दाड मुल्याङ्कनला खुडया जोम्जे ह्येबा ।
२. ने क्यालयो म्हीमाडदी जोम्योदाड व्होरामला खुडयादी म्हीजी राड ल्हेछ्या दाड ल्ही व्हाले छ्येगी कोरला र्याकी ख्योडगेनगी विषय, खुडया धेकेनराड व्हाड्यो ग्यादी थाम्जी डुल्चीदी र्याकी ताडज्येगी छीरला चा ज्योचे ह्येबा । दीरीमुगी ग्यायादी र्याकी ताडज्येगी छीरला भेक्योगी चाछ्युम्बु ल्हेरीमया दी र्याकी ताडज्येगी ढाडीक भेचे भेती ह्येबा ।
३. ज्युडयागी च्या थीन्योगी धीजीला व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी व्होरामला तीडमाथु र्याकीगी पे ठीमयाले खुडला खुकोई कीदुक छोक्या, आध्यात्मिक, व्हीक्शुड दाड व्हीज्युडगी क्यालयो नेला थु ताडज्येला ल्हेरीम ढाडीक भेकेगी तामदी था च्येचे ह्येबा ।
४. ज्युडयागी व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयादी व्होरामला, खुडया धेकेनदाड व्हाड्यो साज्यायादी व्हीदी र्याकी दाड च्येबु भेती ज्याईगी ल्हामया छोल्जे ह्योबा ।

धारा ८

१. व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयादी वोडला ग्यासागी पे दाड ठीमया ताडगेनमु

6

खुडयादी ल्हुक्सो व्हाठीराड भेसीनबाराड ल्हुक्सोदी पे ठीमयाला थाम्जीदी थु क्याल्ये ह्येबा ।

२. ज्युडगी पे ठीमदी ल्हेरीम दाड अन्तराष्ट्रियगी छीरला ढाडीक नाड्यो म्हीगी वाडज्याले परिभाषित घाल्यो व्हाडगी वाडज्या व्हाठी व्हाठीराड जो म्हाक्यपागी धीजीला दी म्हीमाडयाला व्हाडदी ल्हुक्सो दाड छोक्याया व्हाठीराड ज्याजे वोड थोप्यो ह्येबा । दी चावादी ठीम ताडगेनगी धीजीला कु ल्होखुगेन गी धुडाल च्योम्दी खेचेगी छीरला, ल्हे दाड ठीम भेकनराड खेचे ह्येबा ।
३. दी धारादी प्रकरण १ दाड २ ल्हे डीक्योगी सुडबे दी म्हीमाडदी म्हीयाला थाम्जी म्हीमाडयाला तेंक्यो वाडज्यायादी वाड ताडज्येला दाड व्हाल्हेमुदी ठालया भेचेला ने क्याल्ये म्हेबा ।

धारा ९

१. ज्युडगी पे ठीम दाडअन्तराष्ट्रिय रुपला का नाडयो गी म्हीगी वाडज्याडेम्बु ला खाजे थु व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयाले व्हाडगी म्हीमाडयागी ल्हे नोडग्योला नाम्पेना भेकेनदाड व्हाडग्यो ल्हुक्सोयाला चा भेचे ह्येबा ।
२. ठीम ताडगेनगी कोरला दी म्हीमाडदी ल्हुक्सोयाला व्हाठीराड ठीम ताडगेगी चा छ्युम्बु म्ही दाड अदालातयागी नाम्साड ताडज्ये ह्येबा ।

धारा १०

१. दी म्हीमाडदी म्हीया थोला पे दाड ठीमगी ठीम ताडगेनमु खुडयादी डुल्ची, कीदुक छोक्या दाड व्हीकशुडगी चाछेम्बुला नाम्साड ताडज्ये ह्येबा ।
२. छाड नाडला लुईगी खेपार ठीम ताडगेनगी ल्हेयाला धोडश्यो खा छेवा गया तेंचे ह्येबा ।

धारा ११

ठीमगी थाम्जी म्हीमाडयादी वोडला ठीम ताडजे व्हागेन भेती ज्याक्योगी धीजी मेदी ल्होमीन, लेगा च्याग्यो म्हाच्यल भेती व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी म्हीयाले ह्यीन्जे म्हीन्जे घानुम भेती ह्यीना फीले चारा ल्हेगेनगी ल्हेला पे दाड ठीमगी म्हेर्तेके मासीमाना ठीम नोड्ग्यो नेज्ये ह्येबा ।

धारा १२

व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी वाडज्यायादी म्हेकोई ग्याला ताड्ग्यो ह्येना दीरीमु वाडज्यायादी फेनथाईगी ल्हे भेकेनदी छीरला खुडयागी व्हाड व्हाडला मासीमाना व्हाडरो भेती ल्हे भेकेगी ल्हेखाडयागी थुले ठीम ताड्खुई भेती खुडदी वाडज्या धोज्याजे ह्येबा । दी म्हीमाडदी म्हीयाला ठीम घोचे घोडी घाल्योगी छीरला व्हाड तामले डीन्जे वाडेनगी ढाडीक भेकेगी थुले व्हाठीराड भेसीनबाराड ल्हेमीन च्यीय व्हाठीराड ल्हामगी थुले खुडयागी ठीम ताड्गेनगी ल्हक्सो डोश्येखुज्ये ह्येबा ।

ले:३ २

साज्या

धारा १३

१. घोक्षमछ्युम्बुदी दी ग्यादी ठीमया ताड्गेनमु ज्युडगी व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी व्हीकश्युड राड आध्यात्मिक मूल्य यादी छीरला धीजी तेदी खुडयागी ल्हेनयो व्हाले व्हाठीराड भेती कामे घेप्ती धेक्यो श्यीड दाड साज्या डीकाराड डेम्बु खुडयादी धाम्ज्यादी व्हाले खाछेवा भेती दी धाम्ज्यादी छोक्पा छ्युम्बु डोले खाछेवा भेती चा भेचेह्येबा ।
२. धारा १५ र १६ ला प्रयुक्त साज्या माईदी छीक्कागी व्हाडेम्बुगी म्हीमाडगी क्याप्केदाड वाड्ग्यो ग्या दाड साज्यादी थाम्जी व्हीला कोरा दीखुईगी साज्यादी अवधारणा ला डोश्येजे ह्येबा ।

धारा १४

१. व्हाडेम्बुगी म्हीमाडगी व्हाडगी धाडबु ह्यीन्ज्युगी ल्हक्सोगी क्याप्केदाड

९

व्हाडग्यो शयीडला च्यीराड खुडयादी वोडज्या दाड कामे क्याप्केगी वोडला म्हीन तेंचे ह्येबा । दीमेदी ल्हो ल्हो व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयागी व्हाड च्यीराडगी धाक्पु म्हाक्यापा ह्यीनायाडा म्हीजी क्योड्ज्येला व्हाले धाडबु ह्यीन्ज्युगी ल्हुक्सोगी ल्हेगी छीरला धाडबु ह्यीन्ज्युगी ल्हुक्सोगी वोड जोक्को साज्या क्याप्वेला खुडयादी वोडज्यादी चारा भेचेगी छीरला खाछेवागी धीजीयाला उपायया भेचेह्येबा । दी डेम्बुला ह्युदी डोईगी म्हीमाड दाड कोराक्याप्ती कामे क्याप्केगी म्हीयादी छ्यालु थोला नाम्साड ताडज्ये ह्येबा ।

२. ज्युडयागी व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयागी धाडबु ह्यीन्ज्युगी ल्हुक्सोगी वोड भेती धेक्योगी साज्यादी डोश्यी ताडज्युला दाड खुडयादी वोडला ह्येके दाड कामे क्याप्के वोडज्यादी चाछेवा भेती धुसुमला चोराम तेंचेला घोईगी ल्हेरीमया भेचे ह्येबा ।
३. व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयागी भेक्योदी शयीडडेम्बुगी दावीया समाधान भेचेला ज्युडगी पे दाड ठीमला माड्बुराड ल्हेरीमयादी ढाडीक भेचेह्येबा ।

धारा १५

१. व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी शयीडडेम्बु प्राकितिक त्येन्सा यादी वाडज्याला चा छेवा भेती धुसुम भेचेह्येबा । दीरीमु वाडज्यायाला दी त्येन्सायादी उपभोग, व्यवस्थापन दाड धुसुमला जोमो दी म्हीमाडदी वाडज्याया ज्यक्यो ह्येबा ।
२. साधीडला ह्येकेनगी पेला व्हाठीराड भेती ल्हेमीन साज्यागी त्येन्सायादी वोडव्हाले साज्याडेम्बुदी ल्हेमीन त्येन्सायादी वोड ग्यासाला च्यीराड व्हाडगेनगी धीजीला ग्यासागी दीरीमु म्हीमाडदी साज्याडेम्बु दीरीमु त्येन्सायादी छोलोन दाड उपभोगदी छीरला च्यीय ल्हेरीम भेकेनमु व्हाठीराड भेती ल्हेरीम भेचेला का लाड्माई मेदी धोडला खुडयादी ह्याबुगी छीरला ने क्यालो नी म्हेक्यालो, ने क्यालजे ह्येना घाज्ये थु मेदी

ताम जुक तुईगी ग्युम्जेनगी दी म्हीमाडया डेम्बु डे क्याप्के वाले ल्हेरीम ढाडीक भेकेनदी था चेके । व्हाडेम्बुगी म्हीमाडया लाखाजे दीरीमु ल्हे ठीम ताडगेनले ज्येके खेप्साडला जोम्जे ह्येबा । दीरीमुगी ल्हे ठीमदी कोरकी व्हाडला च्चीय ने क्याल्सी माना खुडयागी व्हो जेराड कीम्बा जेचेह्येबा ।

धारा १६

१. दी धारादी देजेदी पे दाड ठीमदी चोला धेती, व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयागी ल्हेनयो साज्याले खुडयाला तेन्ताड ज्ये म्हेबा ।
२. घालेगीया थोमार च्चीय घाल्यो गी धीजीला दीरीमु म्हीमाडयादी ग्या पेघोचे ठी थोड्सीमाना खुडयादी व्हाडग्याल दाड छोरा भेती च्चीराड ग्या पेज्येह्येबा ।
३. घाला घाज्येला लाखाई, दी म्हीमाडयाला ग्या पेघोईगी घ्युम्जेनया जोलुड म्हेबा खुडयादी धाड्बु ह्यीन्जुगी साज्याला ल्होदी व्हाड्डुडे गी वाडज्या ह्येबा ।
४. व्हाठी भेती ल्होव्हाडज्येला म्हाडीबागी धीजीला देज्याडला दे क्यापूक्योठी व्हाठीराड भेती दे म्हाक्यपागी धीजीला फेनथोई ल्हेरीम ल्हेमु, दी म्हीमाडयाला थाम्जी लाखाजे गी धीजीला खुडयादी दीर्भाकीगी घोचे घोडी व्होले मावाडबागी डीमादी र्याकीदी छीरला व्यवस्था भेचे ज्यो धेमु व्हाले डुड डुडला खुडयागी धोड्ला ल्हेनयो गी साज्यादी ह्याबु दाड ठीमगी वोड थुदी साज्या तेचे ह्येबा, व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयागी ल्हुक्सो दाड शयीयापकी क्षतिपुतिला खाछेवा भेती तेक्योला खुडयाला चाछेवा जमानतला व्हारोभेती क्षतिपुर्ति तेचेह्येबा ।
५. धेरोपेती ग्या पेक्योगी म्हीमाडयाला व्हालेगी च्चीय केन दाड घी क्याप्ना थाम्जी दी कीम्बा तेच्ये ह्योबा ।

११

भर्ना दाड ल्हे छोल्लेनगी धीजीया

धारा २०

१. ज्युडगी पे दाड ठीमयादी नाड्ला धेती व्होडेम्बुगी म्हीमाडयादी ज्होरामला, ज्युडयागी ल्हेमीयादी वोडला ठीम ताड्गेन, पे दाड ठीमयालेगी खुडयादी धुसुम घोछेपु याबु म्हायोडबा गी थु थु दीरीमु म्हीमाडयाडेम्बु व्हाडेम्बुगी ल्हेमी यादी भर्ना दाड ल्हेदी धीजीया व्होडेम्बु घोछेकेगी धुसुम सुनिश्चित भेचेला खाछेवा ल्हेया गोछुई ।
२. ज्युडयागी व्होडेम्बुगी म्हीमाडडेम्बु व्होडेम्बुगी ल्हेमीया दाड ल्हेमीन ल्हेमीयागीभार्कीदी च्चीय छ्योरी काज्येगी छीरला व्होले खाछेवा भेती दीरीमुदी तामयादी कोरला ला खाजे थाम्जी ल्हेरीमया भेचेह्येबा ।
 - (क) ल्हे याबु दाड ल्हेला गो छेई व्हाले ल्हेदी र्याकी ढोईदी उपायया,
 - (ख) नाच्च्यीराड टाड्गादी ल्हेगी छीरला नाच्च्यीराड लेगादी,
 - (ग) मेन्जुभेकेन राड कीदुक छोक्पागी ज्होराम, ल्हेगी धुसुम दाड ज्युबुला न्हाजा म्हेबा, थाम्जी कीदुक छुक्पागी धुसुमदी ह्याबु दाड ल्हेभेकेनला व्होडेम्बुगी ल्हेमीन च्चीय खेप्साड,
 - (घ) कीदुछोक्पा, छोक्पादी वाडज्या दाड पेठीम टेड युनियनगी ल्हेभेकेनगी थाम्जी ज्हाडग्या दाड ल्होभेकेन म्हीया दाड ल्हेभेकेन छोक्पायाडेम्बु थाम्जी म्हीमाडछोक्पायागी धाम्ज्य ज्याईगी वाडज्या ।
३. अवलम्बन भेक्योदी उपाययाला दीरीमुदी तामया ढाडीक भेके उपायया समावेश व्हाडज्ये ह्येबा ।
 - (क) व्होडेम्बुगी म्हीमाडडेम्बु व्होडेम्बुदी ल्हेमीया, श्यीडज्यया दाड ल्हेमीन ल्हेया भेकेनदाडग्योगी धीजी, आकस्मिक र आप्रवासी

(Handwritten Signature)

लहेभेकेनगी म्हीयादाड लहेगी चोबोयागी, लहेभेकेनला च्युक्यो लहेमीयागीय ज्युडगी पेठीम दाड डेम्लेनले याबु ग्याला ह्येकेन लहेमीन व्हारुमुराड लहेमीयाला तैक्यो धुसुम भेके दाड खुडयाला लहेगी पेठीम नाड्ला खुडयादी वाडज्या दाड खुडयाला तैक्यो मेन्जुदी उपाययादी कोरला थाम्जी छोरा भेकेनगी ताम,

- (ख) दी म्हीमाडयाडेम्बु व्होडेम्बुगी लहेमीयाला व्हाले खाछेवा भेती बु सेकेनगी धुमेनया म्हाडबु लुक्योगी धीजीला खुडयादी जुबुगी छीरला चोक्पु व्हाडगेनगी ल्हेया वातावरणला भेमीच्युई,
- (ग) दी म्हीमाडयाडेम्बु व्होडेम्बुगी लहेमीयाला योक्पु दाड भुलेन च्याल्माखुबागीराड योक्पु धेघोई लहेमीन ल्हेयाबुयाला म्हेलेनगे गी ताम,
- (घ) दी म्हीमाडयाडेम्बु व्होडेम्बुगी लहेमीयागी भोमो बेजा दाड भु बेजादी छीरला ल्हेला नाचीराड तैके, छ्योरी म्हाबेकेन दाडयौनजन्य दुर्व्यवहार विरुद्ध धुसुम ज्योकेगी ताम ।

४. दी तैक्योगी घोकुमछ्युम्बुदी दी भागदी ठीमया सुड्ग्योगी ताम टुडगो भेकेनगी घ्युम्जेनगी व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयाडेम्बु व्होडेम्बुगी लहेमीयागी ल्हेगा क्याप्केनगी ल्हे भेकेनगी ग्यायाला छ्योरी ह्येबा म्हेबा मेदी ल्हे ताईगी ठीम ज्याई डोले नाम्साड ताड्गेन ।

ले:३ ४

व्यावसायिक तालीम, हस्तकला र गामीण उद्योगहरु

धारा २१

व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी म्हीयागी ल्हेयाबु जुड्ग्योदी उपाययादी कोरला डुडाला ल्हेमीन म्हीयागी ज्योकेगी थाम्जी चाराया ज्योचे ह्येबा ।

१४

धारा २२

१. सामान्य प्रयोगदी ल्हेयाबु जुङ्ग्योदी ल्हेरीमयाला व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी म्हीयादी व्हाडगी सेम नेना जोम डुडेगी ढाडीक भेकेगी उपायया ज्याजे ह्येबा ।
२. सामान्य प्रयोगदी ल्हेयाबु जुङ्ग्योदी ल्हेरीमयागी व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयादी खाछेवा घोचे घोडीयाला मारतेपागी धीजीला ज्युडयागी दी म्हीमाडयादी जोमयोला चा छ्युम्बु ल्हे लोप्केनगी ल्हेरीम दाड चारायादी ढाडीक भेचेह्येबा ।
३. च्यीय खाछेवा ल्हे लोप्केनगी ल्हेरीमडेम्बुगी म्हीमाडयादी डुल्चीगी वातावरण, कीदुक छोक्पा, व्हीक्श्युडगी छ्याला दाड म्हीगी म्हीजीला घोचे घोडीला तेदीजीराड व्हाडज्ये ह्येबा । दीगी कोरला भेक्योदी च्यीय अध्ययन दी म्हीमाडयाडम्बुगी ज्होरामला भेचेह्येबा व्हाले दीरीमु ल्हेरीमदी छोक्पा दाड छोक्पा चोवोगी कोरला दी म्हीमाडयाडेम्बु ढे घेप्चे ह्येबा । ला खाक्योगी धीजीला दी म्हीमाडयागी व्हारीमु था चेना दीरीमुगी चा छुम्बु ल्हे लोप्केनगी ल्हेरीमदी छोक्पा दाड छोक्पा चोवोदी छीरला गोछेपुगी ठाल खुर्चे ह्येबा ।

धारा २३

१. ल्हाक्पागी ज्योई पेला, युल युलगी कोरला उद्योगया दाड व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी ल्हेभेती शाईगी ल्हाम राडगा शिकार चेई, डेड्हा सेके, मीता ज्याई दाड ज्हप पेके लेमुगी धाडबु ह्यीन्जुगी ल्हुकसोगी ल्हेयाला खुडयादी व्हीक्श्युडदी र्याकी ताडजे दाड डुल्चीला व्हाड काडबाला ल्हाडजेला चाछेम्बु पेलायादी कोरला मान्यता तेचेह्येबा । ज्युडयागी ज्या थीनग्योगी धीजीला दीरीमु म्हीमाडयादी जोमयोला व्हारीमु ल्हेरीमया चेदी खेक्योगी ताम ज्याजे ह्येबा ।
२. व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयादी श्युक्पोला, लाखाईगी धीजीला व्हारीमु

१५

म्हीमाडदी ल्हक्सोगी प्रविधि राड ऱ्हीक्षयुडगी चावाया दाड तिडमा थु व्हाले थम्जीदी र्याकीला तासीनबाराड खाछेवा प्राविधिक राड ऱ्होराम नाडज्ये ह्येबा ।

ले:३५

कीदुक छोक्पादी धुसुम दाड ऱ्हीगी जुबु

धारा २४

व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी धुसुम भेती ज्याई, कीदुक छोक्पादी धुसुमगी कोरला ज्योक्योगी र्याकीला यार यार ताडज्येगी ल्हे भेचेह्येबा व्हाले खुडया च्यीय छ्योरी म्हाबे भेती दीरीमु ल्हेरीमदी ढाडीक भेती खेचेह्येबा ।

धारा २५

१. ज्युडयागीव्हाडेम्बुगी म्हीमाडयाला मेनज्यु पेच्येला थाम्जी ल्हेरीमया ढाडीक भेके दाड खुडयागी जुबु दाड ऱ्हीक्पादी थाडबुदी खा छेवा भेती मेन्जु भेखुजे भेती खुडयादी ऱ्हाडगी ठाल दाड ऱ्हाडगी ल्हाक्पाला ह्येकेनगी दीरीमु चाराया टुड्गो भेती खुडयाला व्होडसाया छोल्लेके ।
२. मेनजुया ला खाजे थु छोक्पागी कोरला जोज्येह्येबा । व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयादी ऱ्होरामला दीरीमु चारायादी तजुला भेती ताडज्ये ह्येबा व्हाले दीरीमुगी चारायागी खुडयादी डुल्वी, ऱ्हीया, कीदुक छोक्पा दाड ऱ्हीक्षयुडयागी छ्या दाड खुडयादी थाडबुगीकोरला चारा भेके, मेनजु भेकेनगी ल्हेरीम दाड मेनजुगी कोरला नाम्साड ताडज्ये ह्येबा ।
३. जुबुगी मेनजु भेकेनगी युल नाडदी छोक्पादी आम्जीयादी ल्हेलोप्केन दाड ल्हेजुला खाछेवा चा तेंचेला व्हाले जुबुगी मेन्जु भेकेनगी चारादी ल्हेमीनगी ग्यायाडेम्बु डेवा ज्याईदाड धोडश्यो मेन्जु भेकेनगी ल्हेरीमला चाछुम्बु ग्या तेंचेह्येबा
४. दीरीमु मेनजु भेकेनगी ल्हेरीमयादी ढाडीक भेकेमु ग्यासाला भेकेनदाड

१६

(Handwritten signature)

व्हाडग्यो ल्हेमीन कीदुक छोक्या, डुल्ची दाड ऱ्हीक्ष्युड उपाययाडेम्बु थीन्दी भेचेह्येबा ।

ले:उ ६

ध्ये दाड सञ्चार माध्यम

धारा २६

व्हाडेम्बुगी म्हीमाडयादी म्हीमाडयाला डुडाला ग्यासागी छोक्यादी ल्हेमीन म्हीमाडडेम्बु खेपार म्हेबा भेती थाम्जीला छ्ये च्याड्डुडगेनगी तामया ज्याजेला उपायया ल्हेन्जेह्येबा ।

धारा २७

१. व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी छीरला छ्येगी ल्हेरीम दाड चाराया व्हारीमु म्हीमाडदी चा छ्युम्बु घोचेगी छीरला ल्हे ढाडीक भेचेला खुडयाडेम्बु ऱ्होरामला र्याकी दाड ल्हेरीम ताडज्ये ह्येबा व्हाले व्हालेमु ल्हेरीम दाड चारायागी खुडयादी ऱ्हीक्ष्युड, घावा दाड प्रविधि, मुल्य प्रणाली दाड कीदुक छोक्या, डुल्ची दाड ऱ्हीक्ष्युड आकाँक्षयाला धेज्ये ह्येबा ।
२. घोछ्क्यो वाडज्यागी खाछेवा रेमु दीरीमु म्हीमाडदी छीरला दीरीमु ल्हेरीमयादी ढाडीक भेचेगी छीरला र्याकीताडज्येगी कृरला ठाल तेंकेगी घ्युम्जेनगी छ्येगी ल्हेरीमयादी तर्जुला व्हाले ल्हेभेकेनगी कोरला व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी म्हीयाला ल्हे लोप्क्यो ह्येबा व्हाले व्हाला खुडयादीय जोम्योगी ताम ज्यार्तेचेह्येबा ।
३. दीमेदी ल्हेमीन न्युडयागी ऱ्हाडदी छ्ये लोप्सा ग्या दाड चाराया भेके दी म्हीदी वाडज्यला मान्यता तेंचे ह्येबा । ह्यीनायडा दीरीमु छोक्यायागी दी म्हीमाडयाडेम्बु डे क्याप्ती घोछेक्यो वाडज्याले जोक्योगी पेठीमया थाम्जी भेक्यो व्हाडघोई ।

१७

धारा २८

१. व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी भेज्जायाला लाखाजे व्हाडगी तामया दाड व्हाले व्हाडगी युलनाडला थाम्जीगी माईगी तामलाराड ढाई दाड भुइदी लोप्चे ह्येबा । दी ल्हे भेम्हीखुसीमाना गोछेवा म्हीमाडयागी दी घ्युम्जेन पुरा भेचे उपायया ल्हेडगेनगी कोरला दी म्हीमाडडेम्बुडेज्याड भेचेह्येबा ।
२. दी म्हीमाडलम ग्यासादी ज्युडगी ताम दाड ग्यासादी च्चीय च्ची तामला धेमुभेती ताम माजे ज्योर्क्योगी ताम ज्याजेला माडछ्यो उपायया ल्हेनज्ये ह्येबा ।
३. व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी व्हाडगी तामदी धुसुम, र्याकी दाड ताम मेदी तीडमागी छो छाबीथु लोप्ती खेकेगी ढाडीक भेचेह्येबा ।

धारा २९

खुडयादी व्हाडदी ल्हुडबागी छोक्पाला व्हाले ज्युडनाडगी छोक्पाला थाम्जी दाड छ्योरी म्हेबाभेती जोम्जेला व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदीभेजायाला ज्होराम भेकेनगी व्हीक्पा लोर्पेके दी म्हीमाडदी छीरला छ्येलुदी घोडबा व्हाडज्येह्येबा ।

धारा ३०

१. ज्युडयागी व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी ल्हुक्सो दाड व्हीक्शुडगी कोरला उपाययाले मासीमाना ल्हे, डुल्वी, छ्ये दाड जुबु थाड्बुगी तामया, कीदुक छोक्पागी र्याकीगी कूरला खुडयादी वाडज्या दाड ठालया व्हाले दी घोक्षमछ्युम्बुले खुडयादी वाडज्यादी कोरला खुडयाला छोरा भेकेनगी उपायया ख्योडज्येह्येबा ।
२. घोचे डोना भुक्योदी व्हाडगी तामला पेईदी ल्हामले दाड दीरीमु म्हीमाडदी तामयाला आम सञ्चारकी कोरले दी ल्हेरीम भेचेह्येबा ।

धारा ३१

ज्युडनाडदी छोकपादी थाम्जी छोकपाया दाडव्हाडेम्बुगी म्हीमाडडेम्बु धाम्जा याबुगी थुक्योदी छोकपायागी भ्राकीला दीरीमु छोकपायागी दी म्हीमाडदी डेवाला ज्याखुगेन सेम्डुया दुलगेन घ्युम्जेनगी लोपच्युड उपायया ज्याजेहेबा । धाडबुगी ल्हुक्सो दाड ऱ्हीक्ष्युडदी ढाईगी पेज्या दाड छ्येगी पेलायागी दीरीमु म्हीमाडदी छोकपा दाड ऱ्हीक्ष्युडदी ऱ्हाडग्ल, धेम्बाराड दाड लोपचुडडेम्बु डीईगी पार त्तेक्योमेदी भेचेह्येबा ।

ले:३ ७

ज्युडगी सादी साज्या शारशुरदी सर्पक दाड ऱ्होराम

धारा ३२

डुल्ची, कीदुक छोकपा, ऱ्हीक्ष्युड, आध्यात्मिक र वातावरणीय ग्यायाला भेकेन ल्हेज्युया दी ग्याला सादी शारशुरदी म्हीरीग नाछोगयागी भार्कीगी जोम्सा दाड ऱ्होराम धेमु जोजेला ज्युडयागी अन्तराष्ट्रिय सम्भौताया गी खाछेवा उपायया ल्हेन्जेह्येबा ।

ले:३ ८

प्रशासन

धारा ३३

१. दी घोकमछ्युम्बुला ज्याक्योदी तामयादी छीरला ठाल, ज्युडनाडदी चाछेवागी व्हाडेम्बुगी म्हमाडला घोछेचेगी ल्हेरीमया ढाडीक भेकेन दीभारकीगी ल्हेखाडया दाड ल्हेमीन खछेवा दाडसंयन्त्रला ह्येकेनगी ताम ज्याईगी टुडगो भेचेह्येबा ।
२. दी ल्हेरीमयाला दीरीमुदी तामया ज्याजे ह्येबा ।

(क) व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी ऱ्होरामला दी घोकमछ्युम्बुला ढाडीक भेक्योगी उपाययादी छीरला योजना तर्जुला, डीदी, ल्हेभेती व्हाले याबुपेती ताई,

१९

(ख) व्हाडेम्बुगी म्हीमाडदी ज्होरामला घो छ्येक्यो ल्हेखाडया, घो छ्येक्येगी पेठीम दाड ल्हेमीन उपायया ख्वेकेनगी ताम ज्याई राडगा भेकेनदाड व्हाडग्योदी उपाययादी ल्हेरीमला याबुपेती ताज्येह्येबा ।

ले:उ ८

सामान्य प्रावधानहरू

धारा ३५

यस महासन्धिका व्यवस्थाहरूको प्रयोगले अन्य महासन्धि तथा सिफारिश अन्तराष्ट्रिय लिखत, सन्धि वा राष्ट्रिय कानून, निर्णय, परम्परा वा सम्भौताहरू बमोजिम जनताका अधिकार तथा लाभहरू उपर प्रतिकूल प्रभाव पार्ने छैन ।

ले:उ १०

तीडश्यो गी ल्हेरीमया

धारा ३६

दी घोक्षमछ्युम्बुगी म्हीरीग नाछोगगी कोरला घोक्षमछ्युम्बु, १९५७ ला चेक्यो ह्येबा ।

धारा ३७

दी महासन्धि दी अनुमोदन भेक्यो गी औपचारिक ह्यीगी दर्ता भेच्येला अन्तराष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशक गी ग्याला ताडज्ये ह्येबा ।

धारा ३८

दी घोक्षमछ्युम्बुदी अनुमोदन भेक्योदी औपचारिक भ्रीदी दर्ता भेचेदी छीरला अन्तराष्ट्रिय ल्हेछोक्पादी महानिर्देशक याला ताडज्येह्येबा ।

१. महानिर्देशक याला अनुमोदनदी भ्रीदी दर्ता भेक्योदी अन्तराष्ट्रिय ल्हेछोक्पादी म्हीमाडयादी वोडला च्यीराड दी घोक्षमछ्युम्बुगी भेराडघोचेह्येबा ।
२. महानिर्देशक याला डी म्हीमाडयादी अनुमोदन दी भ्रीदी दर्ता भेक्योदी कर्मगी दावा च्युडी ह्यीनज्यु दी घोक्षमछ्युम्बु गो छुजेह्येबा ।

३. व्हातीडला दी घोक्षमछ्युम्बुदी अनुमोदनअनुमोदनदी भ्रीदी दर्ता भेके म्हीमाडदी वोडला व्हाठीभेती दर्ता कर्मगी दावा च्युडी तीडला गो छुजेह्युबा ।

धारा ३९

१. दी घोक्षमछ्युम्बुदी अनुमोदन भेक्यो म्हीगी दी घोक्षमछ्युम्बु गो छ्युक्योदी कर्मगी धोडश्यो ल्होः च्यु च्योदी तीडला अन्तर्राष्ट्रिय ल्हेखाडदी महानिर्देशक याला दर्तादी छीरला छोरा भेतीदी घोक्षमछ्युम्बु पाडखुज्ये ह्येबा । व्हाठीराड भेती पाडग्योगी संगुर दर्ता भेक्योगी कर्मगी ल्होः च्यीथु ठीम ताडज्येम्हेबा ।

२. दी घोक्षमछ्युम्बु अनुमोदन भेके दाड दी धाराला ढाडीक भेक्योगी बमोजीमदी पाडगेनदी वाडज्या दीमेदी धोडमा प्रकरणला ज्याक्यो ल्होः च्युगी डीमा शीनफन्जुगी ल्होः नाडला चाल्मीतीगी म्हीदी कोरदा दी घोक्षमछ्युम्बु ल्होः च्युदी ल्हेमीन ल्होःथु बन्धकारी व्हाडज्येह्येबा व्हातीडला व्हा म्हीगी दी धाराला ह्येकेगी धाम्ज्याया नाडला ल्होः च्यु दी थाम्जी धीजी जोफन्ज्युला दी घोक्षमछ्युम्बु पाडखुजे ह्येबा ।

धारा ४०

१. अन्तर्राष्ट्रिय ल्हेखाडदी महानिर्देशनगी छोक्पादी म्हीयागी तेनग्योदी थाम्जी अनुमोदन दाड पाडग्योयादी दर्तादी छोरा अन्तर्राष्ट्रिय ल्हेखाडदीदी थाम्जी म्हीयाला तेंचेह्येबा ।

२. महानिर्देशनगी छोक्पादी म्हीयागी खो शुरला ताडग्यो डीबा अनुमोदनदी दर्तादी छोरा तेंकेमु व्हो कर्मथु दी घोक्षमछ्युम्बुगी ल्हे ढाडीग व्हाडगेन तामला छोक्पायादी ध्यानाकर्षण भेचेह्येबा ।

धारा ४१

अन्तर्राष्ट्रिय ल्हेखाडदी महानिर्देशनगी दीमेदी धोडदी धारायादी ढाडीक

३९

बमोजिम ऱ्हाडनाडला दर्ता घाल्पुं अनुमोदनया दाड परित्यगदी थाम्जी ल्हेयादी थाम्जी विवरण दर्तादी छीरला संयुक्त राष्ट्र संघदी बडापत्रदी धारा १०२ ऱ्होपेती संयुक्त राष्ट्र संघदी महासचिवला तेंचेह्येबा ।

धारा ४२

ऱ्हाडगी घोचे घोडी नेक्योगी धीजीअन्तर्राष्ट्रिय ल्हेखाडदी धाक्पुयागी दी घोक्षमछ्युम्बुदी ल्हेरीमगीकोरदी प्रतिवेदन चाछ्युम्बु ढेज्याडला फुल्लेन दाड दी घोक्षमछ्युम्बुदी फे मासीमाना थाम्जी च्येजेगी ताम ढेज्याडदी ल्हेरीमला ज्याजे ल्हीक्यो मालीपा ताज्येह्येबा ।

धारा ४३

१. ढेज्याडला दी घोक्षमछ्युम्बुला थाम्जी मासीमाना सीपीजीराड चेदी साम्बा घोक्षमछ्युम्बु ऱ्हाडदी न्हेना साम्बा घोक्षमछ्युम्बुगी ल्हेमीन ढाडीक भेक्यो मेदी ल्हेमीन,
 - (क) घादीय म्हीगीथुले चेगेगी साम्बा घोक्षमछ्युम्बु दी ठीम ताडना चेगेनगी साम्बा घोक्षमछ्युम्बु गो छुईगी धीजीला खाछेवा धारा ३९ ला घानुम ताम ब्रुक्यो ह्येना दी घोक्षमछ्युम्बु धान्दागी धान्दाराड ठीमथुदी पाडग्यो नेज्ये ह्योबा ।
 - (ख) चेदी खेंके साम्बा घोक्षमछ्युम्बु गो छुक्योगी धीजीले दी घोक्षमछ्युम्बुगी म्हीयागी थुले ठीम ताडज्येला खा फेक्यो व्हाड्ज्ये म्हेबा ।
२. दी घोक्षमछ्युम्बु ठीम ताड्ग्यो, हीनायाडा येपाराड चेदी खेंक्यो घोक्षमछ्युम्बु ठीम माताड्गबादी म्हीयादी कोरला घानुम गी धीजीला दी घोक्षमछ्युम्बु दी भर्कीगी पे ठीम दाड ठालहुलला राड ल्हेरीम ताडज्ये ह्येबा ।

धारा ४४

दी तेंक्योगी घोक्षमछ्युम्बुदी अंग्रेजी दाड फ्रान्सेली तामदी च्यावाया थाम्जी वाडज्याव्हाठीराड ह्येबा ।

होल्हासो !

Indigenous Media Foundation

Anamnagar, Kathmandu, Nepal

Tel.: 977 1 4102757, 4102689

Email : indigenoustelevision@gmail.com

Website : www.indigenousmediafoundation.org

Publisher

HYOLMO Indigenous Language, Nepal

Translation by:

Tashi Dongba Hyolmo

Kinjo Omu Hyolmo

Lakpa Lama Hyolmo